

YASHIL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK INTEGRATSIYASI

Negmatov Ulug'bek¹, Valijonova Shodiya², Salimov Ahror², O'monjonova Dilshoda²

¹ Namangan davlat texnika universiteti, PhD

² Namangan davlat texnika universiteti, talaba

² E-mail: aflotun.team+shodiyavalijonova9@gmail.com

DOI: 10.61587/mmit.tiue.uz.v1i1.290

Annotatsiya. Mazkur maqolada yashil iqtisodiyotning shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari, ekologik barqarorlik hamda iqtisodiy samaradorlik integratsiyasining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda xalqaro tajriba va O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi o'rganildi. Natijalar qayta tiklanuvchi energiya manbalari, energiya samaradorligi va yashil investitsiyalar barqaror iqtisodiy rivojlanishning muhim omillari ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot davomida O'zbekistonda yashil iqtisodiyot rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, ekologik barqarorlik, qayta tiklanuvchi energiya, yashil investitsiyalar, energiya samaradorligi.

FORMATION AND DEVELOPMENT TRENDS OF THE GREEN ECONOMY: INTEGRATION OF ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY AND ECONOMIC EFFICIENCY

Ulugbek Negmatov¹, Shodiya Valijonova², Ahror Salimov², Dilshoda Omonjonova²

¹ Namangan State Technical University, PhD

² Namangan State Technical University, student

² E-mail: aflotun.team+shodiyavalijonova9@gmail.com

Abstract. This article analyzes the formation and development trends of the green economy and the integration of environmental sustainability with economic efficiency. International experience and Uzbekistan's transition strategy towards a green economy were examined. The results show that renewable energy, energy efficiency and green investments are important factors for sustainable development. Practical recommendations for accelerating the transition to a green economy in Uzbekistan are proposed.

Keywords: green economy, sustainability, renewable energy, green investments, energy efficiency.

1. Kirish

Global iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi va ekologik muammolarning kuchayishi iqtisodiy rivojlanishning yangi modelini shakllantirish zaruratini yuzaga keltirdi. Shu nuqtai nazardan yashil iqtisodiyot konsepsiyasi iqtisodiy o'sish va ekologik barqarorlikni uyg'unlashtiruvchi model sifatida shakllandi [1].

O'zbekiston Respublikasida 2019–2030-yillarga mo'ljallangan yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi qabul qilinib, energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish ustuvor vazifa sifatida belgilandi [2].

Mazkur tadqiqotning maqsadi yashil iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish hamda O'zbekistonda ushbu jarayonning iqtisodiy va ekologik samaradorligini baholashdan iborat.

2. Adabiyotlar sharhi va metodologiya

UNEP, OECD va IEA hisobotlarida yashil iqtisodiyot iqtisodiy o'sish bilan birga ekologik xavfsizlikni ta'minlovchi model sifatida tavsiflanadi [3]. Loiseau va boshqalar yashil iqtisodiyotni iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishning integratsiyalashgan tizimi sifatida baholaydilar [4].

Tadqiqotda qiyosiy tahlil, statistik ma'lumotlarni umumlashtirish va ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Axborot bazasi sifatida xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda O'zbekistonning rasmiy strategik hujjatlaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida statistik tahlil, qiyosiy tahlil va ilmiy adabiyotlarni umumlashtirish usullaridan foydalanildi. O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga oid strategik hujjatlari hamda xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari tahlil qilindi.

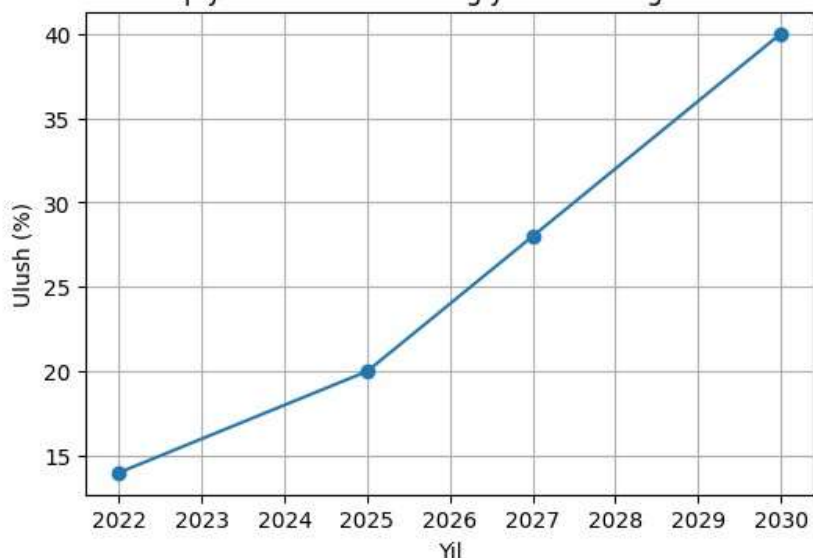
3. Natijalar va muhokama

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatda qayta tiklanuvchi energiya ulushi 2022-yilda 14 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2030-yilgacha ushbu ko'rsatkichni 40 foizga yetkazish rejalashtirilgan [2].

1-jadval. O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Qiymat
RES ulushi (2022)	14 %
2030-yil maqsadi	40 %
Rejalashtirilgan quvvat	27 GW
Tejaladigan gaz	25 mlrd m ³
CO ₂ qisqarishi	34 mln tonna

O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya ulushining o'sish tendensiyasi



1-rasm. O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya ulushining o'sish tendensiyasi (2022–2030)

Yil	2022	2025	2027	2030
Ulush (%)	14	20	28	40

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiyani rivojlantirish energiya xavfsizligini mustahkamlash va ekologik zararlarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

2-jadval. Asosiy muammolar va yechimlar

Muammo	Yechim
Past RES ulushi	Quyosh va shamol energetikasini kengaytirish

Muammo	Yechim
Energiya samaradorligining pastligi	Modernizatsiya va energiya auditi
Moliyalashtirish cheklanganligi	Yashil investitsiyalar va obligatsiyalar

Natijalarga ko'ra, yashil investitsiyalarni kengaytirish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish va ekologik ta'limni rivojlantirish yashil iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

4. Xulosa

Yashil iqtisodiyot O'zbekistonning barqaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Tadqiqot natijalari qayta tiklanuvchi energiya, energiya samaradorligi va yashil investitsiyalar ekologik barqarorlik hamda iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashning asosiy omillari ekanligini ko'rsatdi. Mavjud muammolarni bartaraf etish va yashil texnologiyalarni keng joriy etish orqali mamlakatning energiya xavfsizligi, investitsiyaviy jozibadorligi va ekologik holatini yaxshilash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Loiseau, E. et al. (2016). Green Economy and Related Concepts: An Overview.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2019). 2019–2030-yillarda yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi.
3. UNEP. (2011). Towards a Green Economy.
4. OECD. (2023). Green Growth Indicators Report.
5. IEA. (2024). Renewable Energy Market Update.
6. World Bank. (2024). Climate and Development Report.
7. IRENA. (2024). Renewable Capacity Statistics.